

Kültepe (Kayseri) Çevresinin Son 5000 Yıllık Paleo-Vejetasyon Kaydı ve İnsan Etkisi

Palaeo-vegetation records and human impact during the last 5000 years of Kültepe (Kayseri) and surroundings

Aziz Ören^{*1}, Uğur Doğan², Çetin Şenkul¹, Fikri Kulakoğlu³, Warren J. Eastwood⁴

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Isparta

²Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Ankara

³Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ankara

⁴University of Birmingham, School of Geography, Earth and Environmental Sciences, Birmingham

Özet: Bu çalışma, Kayseri'nin 13 km kuzeydoğusunda yer alan Kültepe (Kaniş) ören yeri ve yakın çevresindeki son 5000 yıllık paleo-vejetasyon değişiminin ve insan etkisinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için gerekli olan fosil polen verisinin elde edilebileceği en uygun alan bu yerleşmenin 6 km güneybatısında yer alan ve sığ bir göl olan Engir Gölü'dür. Kültepe'de şimdiye kadar yapılan arkeolojik kazılarda tespit edilebilen en erken yerleşim, günümüzden 5000 yıl öncesine tarihlendirilmiştir. Bu yerleşme, en zengin dönemini Mezopotamya ile ticari ve kültürel ilişkilerin geliştiği dönem olan Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda (GÖ 3950-3700) yaşamıştır. Bu dönemin ardından, yerleşmede GÖ 2800'e kadar uzun bir kesinti dönemi meydana gelmiştir. GÖ 2800'den itibaren yeniden başlayan yerleşme evresi, Osmanlı dönemine kadar sürmüştür. Engir Gölü'nden Livingstone sondaj ekipmanı ile alınan 717 cm (GÖ 5600 yıl) uzunluğundaki karot üzerinde polen analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, göl ortamı ve havza hakkında değerlendirme yapmak amacıyla Troels-Smith, organik madde miktarını belirlemek için Loss-on-ignition analizleri gerçekleştirilmiştir. Tilia 2.0.41 yazılımı kullanılarak polen diyagramları çizilmiş ve radyokarbon yaşlandırması sonuçlarına göre doğrusal enterpolasyon kullanılarak kronoloji oluşturulmuştur. Elde edilen verilere göre, vejetasyonda GÖ 5515-5400, 4760-4280, 4170-4095, 1935-1500, 1500-190 yılları arasında önemli değişimler yaşanmıştır. Arkeolojik verilere göre GÖ 3700-2800 yılları arasında Kültepe yerleşmesinde meydana gelen kesinti dönemi sediman verisinde GÖ 4095-1935 yılları arasına tarihlenen hiyatüse karşılık gelmiştir. Bu hiyatüsün iklimsel, erozyonel ve insana bağlı birkaç nedeninin olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fosil polen, Paleo-vejetasyon, İnsan etkisi, Kültepe, Engir Gölü.

Abstract: This study aims to determine the last 5000 years of palaeo-vegetation change and human impact in Kültepe (Kaniş) archaeological site located 13 km northeast of Kayseri and its immediate surroundings. The most suitable area for obtaining the fossil pollen data required for this purpose is Engir Lake, which is a shallow lake located 6 km southwest of this settlement. The earliest settlement that can be found in archaeological excavations in Kültepe is dated as 5000 years ago. This settlement-lived it's richest period during the Assyrian Trade Colonies Period (3950-3700 BP), the period during which the commercial and cultural relations developed with Mesopotamia. After this period, until 2800 BP a long period of interruption occurred in the settlement. After 2800 BP, the new settlement stage continued until the Ottoman period. Pollen analyses were carried out on core of 717 cm (5600 years) length sediment core taken with Livingstone drilling equipment from the Engir Lake. In addition, Troels-Smith analyses were carried out to evaluate the lake environment and basin, Loss-on-ignition analyses to

* İletişim yazarı: Aziz Ören, e-posta: azizoren@sdu.edu.tr

determine the amount of organic matter. The pollen diagrams were drawn using Tilia 2.0.41 software and a chronology was created using the linear interpolation according to the radiocarbon dating results. According to the obtained data, significant changes took place between the years 5515-5400, 4760-4280, 4170-4095, 1935-1500, 1500-190 BP on the vegetation. According to archaeological records, the period of interruption in the settlement of Kültepe between 3700 and 2800 BP corresponds a hiatus dating between 4095 to 1935 BP according to the sediment data. It is thought that this hiatus may have climatic, erosional and human-related several causes.

Keywords: *Fossil pollen, Palaeo-vegetation, Human impact, Kültepe, Engir Lake.*